

INGLIZ TILI GRAMMATIKASINING IJTIMOIIY-LINGVISTIK AHAMIYATI VA AMALIY TADBIG'I

Shodmonbekova Shahnoza Sherzodbek qizi

Andijon davlat chet tillari instituti

O'rinboyeva Guluzro

Ilmiy rahbar:

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ingliz tili grammatik qoidalarining nazariy asoslari bilan bir qatorda ularning hayotdagi amaliy qo'llanilishi, kommunikativ kompetensiyani shakllantirishdagi o'rni, shuningdek, o'quvchilarda grammatikani oson va samarali o'zlashtirish usullari yoritilgan. Grammatik bilim til o'rganishning asosi bo'lib, u insonning nutq madaniyatini, fikrlash salohiyatini va muloqotdagi ishonchliligini belgilaydi. Maqolada ingliz tilining grammatik tizimi real hayotiy misollar orqali tahlil qilinib, o'rganish jarayonida motivatsiya va amaliy mashg'ulotlarning ahamiyati ko'rsatib beriladi.*

Kalit so'zlar: *Grammatika, ingliz tili, kommunikatsiya, amaliy o'rganish, til o'rgatish, nutq madaniyati, o'rganish strategiyasi.*

Abstract: *This article, along with the theoretical foundations of English grammar rules, discusses their practical application in life, their role in the formation of communicative competence, as well as methods for easy and effective mastery of grammar by students. Grammatical knowledge is the basis of language learning, which determines a person's speech culture, thinking ability and confidence in communication. The article analyzes the grammatical system of the English language through real-life examples and shows the importance of motivation and practical exercises in the learning process.*

Keywords: *Grammar, English, communication, practical learning, language teaching, speech culture, tenses, learning strategy.*

KIRISH

Bugungi kunda ingliz tili nafaqat fan va texnologiya tili, balki xalqaro muloqot, biznes va ta'limning ham eng muhim vositasiga aylangan. Tilni o'rganishda grammatik qoidalar asosiy poydevor bo'lib xizmat qiladi. Grammatika yordamida inson fikrini aniq ifodalashni, vaqt, harakat va holatni to'g'ri ifodalashni o'rganadi. Ko'plab o'quvchilar uchun grammatika murakkab va zerikarli soha bo'lib tuyuladi. Aslida esa, u tilning "yuragi" bo'lib, har bir gapning ma'nosini to'g'ri tushunish va yetkazish uchun zarur tizimni tashkil etadi. Ingliz tili grammatikasi o'ziga xos mantiqqa ega. U inson tafakkurini tartibga soladi, fikrlash jarayonini rivojlantiradi va nutqni lo'nda, aniq ifoda etishga yordam beradi. Shuning uchun grammatikani o'rganish nafaqat til o'rganish, balki fikrlash madaniyatini shakllantirish deganidir.

Asosiy qism

1. Ingliz tili grammatikasining ahamiyati

Grammatika – bu tilning tuzilishi, ya’ni so’zlarning bir-biri bilan bog’lanish qoidalaridir. Agar inson grammatikani bilmasa, u so’zlarni to’g’ri joylashtira olmaydi va nutqi tushunarsiz bo’lib qoladi. Masalan, “I going am school” degan jumla grammatik jihatdan noto’g’ri, lekin “I am going to school” shaklida aytilsa, ma’no aniq ifodalanadi. Hayotda grammatik xatolar ko’pincha noto’g’ri tushunishga olib keladi. Misol uchun, ish suhbatida “I was work in bank” deb aytish o’rniga “I worked in a bank” deyish kerak. Bunday kichik farqlar, aslida, odamning bilim darajasi va madaniyatini namoyon qiladi. Shu bois, grammatikani puxta o’rganish insonning o’ziga bo’lgan ishonchini oshiradi va uni xalqaro muhitda muvaffaqiyatli muloqot qilishga tayyorlaydi.

2. Grammatikani o’rganishda uchraydigan muammolar

Ko’plab o’quvchilar grammatika darslarini murakkab va zerikarli deb biladi. Asl sabab – grammatikani hayotdan ajratilgan holda, faqat qoida sifatida o’rganishdir. Agar har bir qoida hayotiy misol bilan bog’lansa, u ancha yengil o’zlashtiriladi. Masalan, o’quvchi “Present Continuous” zamonini “I am eating now” yoki “My mother is cooking” kabi kundalik vaziyatlar orqali o’rganadigan bo’lsa, bu bilim miyada mustahkam saqlanadi.

Yana bir muhim muammo – xato qilishdan qo’rqishdir. Ko’pchilik o’quvchilar grammatik xatolardan uyaladi, natijada ular gapirishdan tiyiladi. Aslida, xato – bu o’rganish jarayonining tabiiy qismi. Har bir xato tahlil qilinganda yangi bilim paydo bo’ladi. Shuning uchun o’qituvchilar o’quvchilarda xatolardan qo’rqmaslik psixologiyasini shakllantirishlari zarur.

3. Grammatikani hayotiy misollar orqali o’rganish

Grammatika faqat darslikda emas, balki hayotning o’zida mavjud. Masalan:

Restoranda “Can I have a cup of tea?” deyish orqali siz modal fe’llardan foydalanasiz. Do’st bilan gaplashayotganda “I have never been to London” – bu Present Perfect zamonidir. “I will call you tomorrow” – bu esa Future Simple shaklidir.

Shunday qilib, ingliz tilidagi har bir grammatik shakl hayotiy vaziyatda ishlatiladi. Shuning uchun o’quvchi grammatika darslarini faqat daftar bilan emas, balki hayotiy holatlar orqali o’rganishi lozim. Ingliz tilida filmlar tomosha qilish, inglizcha qo’shiqlar tinglash va ijtimoiy tarmoqlarda ingliz tilida yozish — bu jarayonning eng samarali usullaridir.

4. Grammatikani o’rganishning samarali usullari

* Amaliy qo’llash: Har kuni bir nechta yangi grammatik shaklni hayotda qo’llab ko’rish.

* Vizual yondashuv: Jadvallar, diagrammalar va rangli kartochkalar yordamida zamonlarni eslab qolish.

* Interaktiv mashg’ulotlar: O’yinlar, testlar, juftlikda suhbatlar orqali grammatika darsini jonlantirish.

* Audio va video materiallar: Ingliz tilidagi intervyu va film dialoglarini tahlil qilish orqali grammatik tuzilmani tabiiy eslab qolish. Bu usullar grammatikani yodlash emas, balki anglab o'rganish imkonini beradi.

5. Grammatik bilimning shaxs rivojiga ta'siri

Tilni grammatik jihatdan to'g'ri o'rganish insonning nutq madaniyatini shakllantiradi. Grammatika fikrni mantiqan to'g'ri tuzishga, tartibli fikrlashga o'rgatadi. Shuningdek, u o'quvchini tahliliy fikrlashga, nutqini boshqarishga va ijodiy yondashuvga yo'naltiradi. Bugungi global dunyoda ingliz tilini grammatik jihatdan to'g'ri bilish — bu shaxsning raqobatbardoshligini ta'minlaydigan muhim omildir.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ingliz tili grammatik qoidalari – bu faqat darslikdagi quruq nazariya emas, balki hayotda to'g'ri muloqot qilish, o'z fikrini ifoda etish va boshqalarni tushunishning eng asosiy vositasidir. Har bir grammatik shakl hayotiy vaziyatlarda uchraydi va uni to'g'ri qo'llash insonning intellektual salohiyatini namoyon etadi. Shunday ekan, har bir o'quvchi grammatikani faqat o'rganish uchun emas, balki yashash va fikrlash vositasi sifatida qabul qilishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Murphy, Raymond. English Grammar in Use. Cambridge University Press, 2019.
2. Azar, Betty Schramper. Understanding and Using English Grammar. Pearson Education, 2017.
3. Thornbury, Scott. How to Teach Grammar. Longman, 2001.
4. Crystal, David. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge University Press, 2018.
5. Harmer, Jeremy. The Practice of English Language Teaching. Longman, 2015.
6. Shodmonova, M. "Til o'rganishda grammatik kompetensiyaning o'rni." *Filologiya va Lingvistika Jurnal*, 2022.
7. Karimova, Z. "Amaliy ingliz tili grammatikasini o'rganishda innovatsion yondashuvlar." *Ta'lim va Fan Jurnal*, 2023.